

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. How many distinct living languages are there?
2. What language or languages did Adam speak?
3. What is the derivation of Adam's name?
4. What language or languages did the builders of the Tower of Babel originally speak?
5. "Aleph" is the first letter of the Hebrew alphabet. What does it mean?

This and much more will be addressed in the first lecture of this series: **"Babel: Hebrew and the Evolution of Human Language"**.

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the lecture and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book were designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it as well as a handy reference guide and for quick review.

This lecture is dedicated to the memory of and *Li-ilui Nishmos* Mr. Robert Weinbaum, Mr. Ronald Israel, Mr. Reuven Moskowitz, Mr. Seymour Weissman, and Mr. and Mrs. Max and Mary Bednarsh of blessed memory

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE
Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series XIII Lecture #1

BABEL: HEBREW AND THE EVOLUTION OF HUMAN LANGUAGE

I. The Origin of Language

A.

וַיִּצְרֶה ד' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשֵׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:
בְּרֵאשִׁית בִּז:

And the L-rd G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul. **Genesis 2:7**

B.

בְּרָא ד' אֱלֹהִים יֵת אָדָם עֹפְרָא מִן אֲדָמְתָא וְנִפְחָ בְּאַפּוּהִי נְשֵׁמְתָא דְחַיִּי וְהוּת בְּאָדָם לְרוּחַ
מְמַלְלָא: תְּרַגּוּם אוֹנְקֵלוֹס לְבְרֵאשִׁית בִּז:

And the L-rd G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became an **articulate** spirit. **Genesis 2:7**

C.

הוּא כְדַעַת קְצַת מְפָרְשִׁים שְׁפִי חַיָּה כְּמוֹ חוּהָ לְשׁוֹן אֲמִירָה וּדְבוּר. ס' תּוֹרָה שְׁלִימָה בְּרֵאשִׁית ב
אוֹת קס"א

[Onkelos' explanation] is based upon the interpretation of those commentators who explain that the word, "chaya" is to be understood similar to the word "chava" which means saying or speaking. **Sefer Torah Shelaimah 2:161**

II. Language and the Wisdom of Man

A.

א"ר אחא בשעה שבא הקב"ה לבראת את האדם נמלך במלאכי השרת אמר להן נעשה אדם
אמרו לו אדם זה מה טיבו אמר להן חכמתו מרובה משלכם הביא לפניהם את הבהמה ואת
החיה ואת העוף אמר להם זה מה שמו ולא היו יודעין העבירן לפני אדם אמר לו זה מה שמו
אמר זה שור זה חמור זה סוס וזה גמל ואתה מה שמך אמר לו אני נאה להקרא אדם שנבראתי
מן האדמה ואני מה שמי א"ל לך נאה להקראות אדני שאתה אדון לכל בריותיך. מדרש
בְּרֵאשִׁית רבָּה יז:

Rabbi Acha said: When the Holy One, blessed be He, created Adam, He first sought counsel from the ministering angels. He said to them, "Let us make man (Adam)." They replied, "What is the nature of man?" He responded, "His wisdom is greater than yours." He brought before them the animals, the wildlife, and the birds. He asked them, "What is its name?" They didn't know. He then passed them before Adam. He asked him, "What is its name?" He replied, "This is an ox (*shor*). This is a donkey (*chamor*). This is a horse

(soos). This is a camel (*gamel*).” “And what is your name?” He replied, “It is fitting for me to be called Adam for I was created from the earth (*adama*). “And what is My name?” “It is fitting for You to be called Adon-ai, for you are the master (*adon*) of all of Your creations.” **Midrash Beraishis Rabbah 17:4**

B.

... העבירן הקב"ה לפני אדם הראשון כל בריות שברא . . . מדרש תנחומא פרשת שמני ח

. . . The Holy One, blessed be He, passed before Adam all of the creatures that He had created. . . **Midrash Tanchuma Parshas Shemini Chapter 8**

C.

ויקרא האדם שמות (בראשית ב:כ) . . . מלמד שקרא אדם שמות לכל בהמות ולחיה ולעופות ולדגים ולשרצים וליתושיין ולפרעושיין ולצרעין ולזבובין ולארצות ולעפרות זהב וכסף ולמטלות נחשת וברזל ועופרת ולכל בריות שבעולם. מדרש חסר ויתר כת"י

And Adam gave names . . . (Genesis 2:20) . . . This teaches us that man gave names to all the domesticated animals, wildlife, birds, fish, reptiles, mosquitoes, fleas [or lice], wasps, flies, lands, ores of gold and silver, copper, iron, and lead, and all of the creatures in the world. **Midrash Chasser V'Yesser quoted in Torah Shelaimah Gen. 2:265**

D.

א"ר ברכיה כל מה שהוציאו השמים והארץ אדה"ר קרא להם שמות שנאמר ויקרא האדם שמות לכל הבהמה. מדרש הנעלם פרשת בראשית מאמר יקוו מים

Rabbi Berechiah said: Adam gave names to all that Heaven and Earth produced . . . **Midrash HaNelam Parshas Beraishis**

E.

ונראה לי באור המדרש הזה כי האדם הבין בחכמתו ושכלו טבע כל בהמה וחיה וקרא לכל אחת ואחת שם מעין הטבע והמדה שהכיר בה והאותיות שצרף בשמותיהן הכל לפי טבעיהן ומדותיהן, והנה היו שמות מושכלות כאמרו הכיר בחכמתו טבע האריה שהוא גבור גדול ומלך שבחיות עד שהנביאים המשילו בו את ד' יתברך כאמרו (הושע יא) אחרי ד' ילכו כאריה ישאג, והעלה שמו אריה מפני שאותיות אריה רוחניות כי האל"ף והה"א והי"ו"ד הן אותיות הש"י והרי"ש פירושו רוח, וא"כ עצם השם של אריה מבאר ענינו . . . וכן בשם החמור הכיר בחכמתו שהוא פתי וסכל וכבד מכל הבהמות ונמשך אחר התאוות, וע"כ קרא שמו חמור מלשון חומר, ועוד שדרך החמור לטעון משא התבואות כמה מדות מלשון חומר שעורים. וכן בשם הסוס הכיר בחכמתו שהסוס קל התנועה ושמח לקראת המלחמה והעלה שמו סוס מלשון שישה כי הסמכ"ן מתחלפין בשיני"ן וכתוב (איוב לט כה) בדי שופר יאמר האח ומרחוק יריח מלחמה. וכן קרא שמות לכל דבר ודבר. פירוש רבנו בחיי לפרשת בראשית ביט

It seems to me that the explanation of this Midrash is that Adam, through his wisdom and intelligence, understood the nature of every domesticated and wild animal and called each of them by a name that captured their outstanding nature and character. **The letters that he combined to make their names represent their nature and character.** For

example, he recognized that the lion (*aryeh*) is very mighty and is the king of beasts. This is so pronounced that the prophet Hoshea used the lion as a metaphor for Hashem Himself, as it says (Hosea 11:10), “They shall walk after the L-rd; He shall roar like a lion. When He shall roar, then the children shall come trembling from the west.” [Adam] gave the lion the name *aryeh* because it contains the letters *aleph*, *hai*, and *yud* which are the letters used by Hashem Himself and the *reish* which stands for *ruach* - spirit. As a result, the name *aryeh* captures its essence. . . . Similarly, regarding the name *chamor* for donkey [is an example of how Adam] recognized, through his wisdom, that [the donkey] is a dumb and stupid animal and it, more than any other animal, is controlled by its desires. For this reason he called it *chamor* similar to the word *chomer* which means clay or mortar, [an unformed and base material]. In addition, a donkey normally carries a large load of grain. [The word *chamor*, then] is similar to the word *chomer* [which refers to a large measure (30 seah) of grain.] Similarly regarding the horse, Adam recognized through his wisdom that the horse is swift and is happy to participate in the battles of war. He therefore called it *soos* related to the word *seesa* (joy), the *samech* of *soos* being a substitute for the *sin* of *seesa*. As it is written (Job 39:25), “When the shofar sounds [the horse] says, Ha, ha; and he smells the battle from far away, the thunder of the captains, and the shouting.” Similarly, did Adam give names for everything. **Commentary of Rabbainu Bachya to Genesis 2:19**

F.

(1) ואת הארץ: שהכל רצין אליה שנאמר הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר: פסיקתא
זוטרת בראשית הובא בס' תורה שלימה לבראשית א: ער"ה

In the beginning G-d created the heaven and the earth (Genesis 1:1) [Why is it called **earth** (*eretz*)?] Because everyone is running towards it, as it says (Ecclesiastes 3:20), “. . . all are from the dust, and all return back to the dust again.” **Pesikta Zutrasa Beraishis**

(2) למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה. בראשית רבה ה:ח

Why is it called earth? Because it is running to fulfill its Master's will. **Midrash Beraishis Rabbah 5:8**

III. The Original Language[s] of Man

A.

וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפֶּעַם עֵצָם מֵעֵצֵי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לִקְחָהּ—זֹאת:
בראשית ב:כג

And Adam said, This is now bone of my bones, and flesh of my flesh; she shall be called Woman (Eesha), because she was taken out of Man (Eesh). **Genesis 2:23**

B.

מכאן שניתנה התורה בלשון הקודש רבי פנחס ורבי חלקיה בשם רבי סימון אמרי כשם שניתנה תורה בלשון הקודש כך נברא העולם בלשון הקודש שמעת מימך אומר גיני גיניא אנתרופי אנתרופא גברא גברתא אלא איש ואשה למה שהלשון הזה נופל על הלשון הזה:
בראשית רבה יח:ד

From here we can deduce that the Torah was given in the Holy Tongue (Hebrew). Rabbi Pinchas and Rabbi Chilkiyah in the name of Rabbi Simon said that just as the Torah was given in the Holy Tongue, so too was the world created in the Holy Tongue. [In Greek, a male is called “anthropi” and a woman is called “ginia”. In Aramaic, a male is called “gavra” and a woman is called “itsa”.] Have you ever heard that a man [in Greek] be called “gini” and a woman “ginia” or that a man be called “anthropi” and a woman “anthropia”? Or that [in Aramaic] a man be called “gavra” and a woman “giverta”? This is unique to “eesh” and “eesha” [man and woman in Hebrew] as [in that language] the names are paired. **Midrash Beraishis Rabbah 18:4**

C.

אמר רב יהודה אמר רב: אדם הראשון בלשון ארמי ספר שנאמר (תהלים קל"ט) ולי מה יקרו רעיך א-ל. סנהדרין לה:

Rav Yehudah said in Rav's name: The first man spoke Aramaic, for it is written (Psalms 139:17, quoting Adam), “How weighty are Your thoughts (both Aramaic expressions) unto me, G-d.” **Sanhedrin 38b**

D.

א"ל הקב"ה והרי אדם הראשון שלא למדו בריה מנין היה יודע שבעים לשון שנאמר (בראשית ב) ויקרא להם שמות שם לכל הבהמה אין כתיב כאן אלא שמות ואתה אומר לא איש דברים אנכי בסוף ארבעים שנה שיצאו ישראל ממצרים התחיל מפרש התורה בשבעים לשון באר את התורה הזאת הפה שאמר לא איש דברים אנכי אמר אלה הדברים. מדרש תנחומא דברים פרק ב'

The Holy One, blessed be He, said [to Moshe], “How did Adam HaRishon, who was not taught by any creature, know the seventy languages, as it says (Genesis 2:20), ‘And he gave names to every animal.’ It is written “names” [rather than “name”, which implies that he gave the animals multiple names]. And you [Moshe] say that, ‘I am not a man of words’? (Exodus 4:10)” At the end of forty years after Israel left Egypt, [Moshe] began explaining the Torah in seventy languages, [as it says,] “He explained (*bai-air*) the Torah [in seventy languages as suggested by the word *bai-air* similar to its use in Deuteronomy 27:8].” The mouth that said, “I am not a man of words,” [now] said, “These are the words . . .” (Deut. 1:1). **Midrash Tanchuma Devarim Chapter 2**

IV. The Seventy Languages

A.

(1) בְּנֵי יֶפֶת . . . מֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ אֵיִי הַגּוֹיִם בְּאַרְצֹתָם אִישׁ לְלִשְׁנוֹ לְמִשְׁפְּחֹתָם בְּגוֹיֵיהֶם: בראשית י"ב,ה

The sons of Japheth; . . . By these [descendants of Japheth] were the islands of the nations divided in their lands; **every one after his tongue**, after their families, in their nations. **Genesis 10:2,5**

(2) אֵלֶּה בְּנֵי-חָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְלִשְׁנֹתָם בְּאַרְצֹתָם בְּגוֹיֵיהֶם: שם י"ב

These are the sons of Ham, after their families, **after their tongues**, in their countries, and in their nations. **Ibid. 10:20**

אֵלֶּה בְּנֵי-שֵׁם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשִׁנְתָּם בְּאַרְצֵתָם לְגוֹיֵיהֶם: שֵׁם יִלֵּא (3)

These are the sons of Shem, after their families, **after their tongues**, in their lands, after their nations. **Ibid. 10:31**

אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-נֹחַ לְתוֹלְדוֹתָם בְּגוֹיֵיהֶם וּמֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ הַגּוֹיִם בְּאֶרֶץ אַחַר הַמַּבּוּל: שֵׁם יִלֵּב (4)

These are the families of the sons of Noah, after their generations, in their nations; and by these were the nations divided in the earth after the flood. **Ibid. 10:32**

וַיְהִי כָל-הָאָרֶץ שְׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים: בְּרֵאשִׁית יֵאָאֵ (5)

And the whole earth was of one language, and of one speech. **Genesis 11:1**

B.

ר' לעזר ור' יוחנן חד אמר שהיו מדברים בשבעים לשון וחורנה אמר שהיו מדברין בלשון יחידו של עולם בלשון הקודש. ירושלמי מגילה א:ט

Rabbi Elazar and Rabbi Yochanon disagreed [as to the correct interpretation of this verse]. One said that the people spoke in seventy languages [and yet understood each other]. The other said that they spoke in the language of the Only One of the world, in the Holy Tongue. **Talmud Yerushalmi 1:9**

C.

הבה נרדה ונבלה שם שפתם בלבב לשונותם ולא יבין אחד מהן לשון של חבירו שהלשון הראשון היו מדברים בלשון הקדש ובו בלשון נברא העולם אמר הקב"ה בעה"ז ע"י יצה"ר חלקו בריותי ונחלקו לשבעים לשון אבל לעוה"ב משוין כולן כתף אחד לקרוא בשמי ועובדין אותי שנא' כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ד' לעבדו שכם א' (צפניה ג) מדרש תנחומא בראשית פרק יט

Come, let us go down, and there confuse their language, that they may not understand one another's speech. (Genesis 11:7) He confused their speech so that no one understood the speech of their colleagues, **for the first language which they spoke was the Holy Language, the language with which the world was created.** The Holy One, blessed be He, said, "Through the evil inclination My creatures became divided into seventy languages. In the World to Come, however, they will all be united, shouldering [the yoke of Heaven] together to call My Name and serve Me, as it says (Tzephania 3:9), "For then I will convert the peoples to a clear language, that they may all call upon the name of the L-rd, to serve Him with one accord." **Midrash Tanchuma Beraishis 19**

D.

ואמר ד' לשבעין מלאכיא דקיימין קומוי איתון כדין ונחית ונערבבא תמן לישנהון דלא ישמעון אינש לישן חבריה: תרגום יונתן בן עוזיאל לבראשית יא:ז

And G-d said to the seventy angels who stood before Him, "You go down and confuse their language so that they may not understand one another's speech." **Targum Yonason ben Uziel to Beraishis 11:7**

V. Reconstructing the Original Hebrew Language

A.

בן עזאי אומר: אל תקרי הדר אלא אידור [הדור] שכן בלשון יוני קורין למים אידור [הדור].
סוכה לה.

Ben Azzai said, “Read not ‘hadar’, but ‘**hudor**’ for in Greek water is called **hudor**.
Sukkah 35a

B.

אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר: אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא יראת שמים בלבד,
שנאמר (דברים י) ועתה ישראל מה ד' א-להיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו' וכתוב (איוב
כח) ויאמר לאדם הן יראת ד' היא חכמה וגו', שכן בלשון יוני קורין לאחת הן. שבת לא:

R. Yochanan said in R. Eleazar's name: The Holy One, blessed be He, has nothing else in
His world but the fear of Heaven alone, for it is said (Deuteronomy 10:12), “And now,
Israel, what does the L-rd your G-d require of you but to fear the L-rd your G-d,” and it is
written (Job 28:28), “And unto man He said, Behold [**hen**], the fear of the L-rd, that is
wisdom,” and in **Greek one is hen. Shabbos 31a**

C.

רבי עקיבא אומר: אינו צריך, טט בכתפי - שתים, פת באפריקי - שתים. סנהדרין ד:

R. Akiba maintains that there is no need of that interpretation, for the word totafoth itself
implies four, [it being composed of] tot which means two in Katpi (Coptic) and foth
which means two in Afriki. **Sanhedrin 4b**

D.

מאי משמע דהאי יובלא לישנא דדכרא הוא? דתניא, אמר רבי עקיבא: כשהלכתי לערביא היו
קורין לדכרא יובלא. ואמר רבי עקיבא: כשהלכתי לגליא היו קורין לנדה גלמודה. מאי
גלמודה - גמולה דא מבעלה. ואמר רבי עקיבא: כשהלכתי לאפריקי היו קורין למעה קשיטה.
למאי נפקא מינה? לפרושי (בראשית לג) מאה קשיטה דאורייתא - מאה דנקי. אמר רבי:
כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למכירה כירה. למאי נפקא מינה? לפרושי (בראשית נ) אשר
כריתי לי. אמר רבי שמעון בן לקיש: כשהלכתי לתחום קן נשרייתא היו קורין לכלה נינפי,
ולתרנגול שכוי. לכלה נינפי - מאי קרא (תהלים מח) יפה נוף משוש כל הארץ. ולתרנגול
שכוי, אמר רב יהודה אמר רב ואיבעית אימא רבי יהושע בן לוי: מאי קרא - (איוב לח) מי
שת בטחות חכמה או מי נתן לשכוי בינה. מי שת בטחות חכמה - אלו כליות, או מי נתן
לשכוי בינה - זה תרנגול. ראש השנה כו.

What proof is there that the word “yovel” here (Joshuah 6:5) means ram? As it has been
taught: R. Akiva said: When I went to **Arabia**, they used to call a ram “yovla”. R. Akiva
further said: When I went to **Gallia**, they used to call a niddah ‘galmudah’. What is the
derivation of the word galmudah? [As much as to say], gemulah da [this one is isolated]
from her husband. R. Akiva further said: When I went to Africa (or Phrygia), they used to
call a ma'ah (a sixth of the dinar) “kesitah.” What is the practical importance of this? For
explaining [the Scriptural expression] a hundred kesitah; (Gen. 33:19) it means, a
hundred danki (a small coin the equivalent of a sixth of a dinar).

Rabbi said: When I went to the sea-ports, they called mekhirah [selling] “kirah”. What is

the practical importance of this? To explain [the Scriptural expression] ‘asher karithi’. (Gen. 50:5) R. Shimon b. Lakish said: When I went to the district of Ken Nishraya (south of Aleppo), they used to call a bride “ninfe” and a rooster “sekhvi”. - A bride ‘ninfe’ where do we find this in Scripture? ‘Yefeh nof’, the joy of the whole earth. (Psalms 48:3) – A rooster sekhvi: Rav Yehudah said in the name of Rav, or, if you prefer, of R. Yehoshua b. Levi: Where do we find this in the Scripture? Who has put wisdom in the tukhoth, (inner parts of the body) or who has given understanding to the sekhvi? (Job 38:36) – Who hath put wisdom in the tukhoth – this is referring to the kidneys – or who has given understanding to the sekhvi– this is the rooster. **Rosh Hashana 26a**

E.

אולי כיון דבימי חכמי המשנה היה הלשון חי והיו מדברים בו היו להם עוד תיבות מקובלות אשר אינן נמצאות במקרא. פירוש הרש"ש לנדרים ב.

Perhaps, since the [Hebrew] language, during the Mishnaic period, was a living language, there were other accepted words [in the language] which are not found in Scripture. **Commentary of Rav Shmuel Shtrashon to Nedarim 2a**

VI. The IndoEuropean and Semitic Link

A.

ארץ - earth (English), aarde (German), terra (Latin)

לבנה - luna (Latin), lune (Greek)

גל - hill (English), huegel (German), collis (Latin)

B.

גחל - coal (English), kohle (German), gual (Irish)

ספיר - sapphire (English)

C.

פרי - fruit (English), fructus (Latin), frucht (German)

יין - wine (English), vinum (Latin)

גרעין - kernel, corn, grain (English), korn (German), granum (Latin)

קנה - cane (English), canna (Latin), kanna (Greek)

D.

שור - תור (Aramaic), taurus (Latin), tauro (Greek)

כבש - ovis (Latin), sceap (Old English), sheep, (English)

גדי - goat, kid, (English), גדיא (Aramaic), ghaido (Indo-European)

עגל - calf (English), kalb (German)

גמל - camel (English), kamelos (Greek)

אתון - ass (English), asinus (Latin), asan (Old Irish)

לביא - loewe (German), lion (English), leo (Latin)

ערב - raven (English), corvus (Latin), hraefn (Old English)

שרף - serpent (English), serpens (Latin)

פתן - python/snake (English), ophites (Greek)

קרן - horn - corner (English), cornu (Latin)

E.

שער - hair (English), haer (Old English)

עין - eye (English), auge (German), augon (Old Teutonic)

ריח - reek (English), rauch (German)

ילד - lad (English)

אני - I (English), ego (Latin), ich (German)

אתה - thou (English), tu (Latin), du (German)

זה, זאת - that, this (English),

אותם - them (English)

F.

צד - side (English)

מחר - morrow (English), morgen (Old English)

שש - six (English), sechs (German)

שבע - seven (English), sieben (German), syv (Danish)

חית - eight (English), eahta (Old English), acht (German), octo (Latin)

משורה - measure (English)

כף - cup (English), cuppe (Old English)

חלבן - albumen (English - Latin)

דש - thresh - dash (English)

טרף - tear (English)

טרף - trophy/food (English), trephein (to nourish)

דקר - dagger (English)

נפל - fall (English), feallan (Old English)

הלך - walk (English), wealcan (Old English)

פלט - flee/fleet (English), flyht (Old English)

נשק - kiss (English), cyssan (Old English)

פרט - part/particular (English), pars (Latin)

מהר - hurry (English)

VII. The Secret of the Alphabet

A.

(1) אל"ף, אמר רבי עקיבא אל"ף מהו אלף. מלמד שאמרה תורה א"מת ל"מד פ"יך כדי שתזכה לחיי העולם הזה. . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Aleph: Rabbi Akiva said, "What is the meaning of **aleph**? This [letter] teaches us that the Torah is in effect saying: **א**Emes **ל**Lemad **פ**Picha (accustom your mouth to speak the truth) in order that you merit the World to Come. **Otzar HaMidrashim, Alpha Beta D'Rabbi Akiva**

(2) ב"י, אל תקרי ב"י אלא ב"י, ומה הוא בית? אמר הקב"ה בניתי יצרתי תכנתי, תכנתי

יצרתי בניתי: בניתי שני פלטרין שלי אחד למעלה ואחד למטה, יצרתי כל סדרי בראשית, תכנתי חיי עוה"ב שנאמר מי תכן את רוח ד' (ישעיה מ') . ד"א ב"י, בו בינה בכל בית, בכל בית בינה בו; . . . ד"א ב"ת, בו בינה לכל נברא, בו בינה לכל יצור, בו בינה לכל נפש, בו בינה לכל נשמה, בו בינה לכל רוח, שאלמלא בינה אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת. . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Bei: Don't pronounce it **bei** but rather **beis**. What is the meaning of **beis**? The Holy One, blessed be He, said: **ב** Baneesi **י** Yartzarti **ת** Tacanti (I built, I formed, I prepared). . . . **I built** two of my palaces. One above and one below. **I formed** the whole system of creation. **I prepared** the life in the World to Come, as it is stated (Isaiah 40:13), "Who has directed (or prepared) the spirit of the L-rd, [or being His counsellor has taught Him?]" . . . Another explanation. **Beis:** In Him is the understanding (*бина*) for every spirit. For if it were not for understanding (*бина*), the world could not survive for even an instant. **Ibid.**

(3) אמרי ליה רבנן לרבי יהושע בן לוי: אתו דרדקי האידינא לבי מדרשא ואמרו מילי דאפילו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוותייהו: אל"ף ב"ת – אלף בינה. שבת קד.

The Rabbis told R. Joshua b. Levi: Children have come to the Beth Hamidrash and said things the like of which was not said even in the days of Joshua the son of Nun. [Thus:] **alef beth** [means] learn wisdom [*aleph binah*]. **Shabbos 104a**

למוד תורה. רש"י שם

learn wisdom [*aleph binah*]: Study Torah. Rashi, ibid.

(4) ולפיכך א' הוא ארור, שאין בו רבוי. וכן ב' הוא ברכה, לפי שהוא התחלת הרבוי. ולפיכך אות ראשון מן 'ארור' א', ואות ראשון מן 'ברוך' ב'. ובמדרש (ב"ר א, י) ברא העולם בב', ולא בא' אות ראשון, מפני שהאל"ף היא 'ארור', ובי"ת 'ברוך', כדי שיהיה קיום לעולם. מהר"ל מפראג, ס' גור אריה לדברים כז:כד

Aleph symbolizes a curse (*arur*), for it does not contain multiplicity (complexity). Similarly, **beis** symbolizes blessing (*bracha*), for it (the number 2) is the beginning of multiplicity. It is for that reason that the first letter of the word *arur* is an aleph and the first letter of the word *baruch* is beis. [This idea we find] in the Midrash (Beraishis Rabbah 1:10): He created the world with a beis and not with an aleph as the aleph symbolizes *arur* and the beis symbolizes *bracha*, in order that the world be sustained for ever. **Maharal of Prague, Gur Aryeh: Devorim 27:24**

B.

(1) גימ"ל, מהו גימ"ל? מלמד שאמר הקב"ה גמלתי יחד מחסדים לדלים, לדלים מחסדים יחד גמלתי. שאלמלא גמילות חסדים שלי אין כל העולם מתקיים אפילו שעה אחת. ומהו גמילות חסדים של הקב"ה שהוא עושה עם עולמו בכל יום ויום? אלו הן: רוח ונשמה, דעת ותבונה, עצה ומחשבה, בינה וערמה, תושיה וגבורה, מאירת עינים, ושמיעת אזנים, והלוך רגלים, ומישוש ידיים, ופתיחת הפה, ומענה לשון שהוא נותן לכל אדם ובריה שבהן העולם מתקיים, שנאמר חסד ד' מלאה הארץ (תהלים ל"ג). אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Gimel: What is the meaning of **gimmel**? This teaches us that the Holy One, blessed be

He, said: **ג** Gamalti **י** Yachad **מ** Maichasadim **ל** Lidalim (I have bestowed my kindness in concert to the impoverished.) . . . For if it would not be for My kindness, the entire world wouldn't be able to survive for even an instant. And what is the nature of the kindness that the Holy One, blessed be He, bestows upon His world every single day? They are: The spirit and soul; knowledge and intelligence, counsel and thought, understanding and cunning, sagacity and strength, the enlightening of the eyes; the listening of the ears, the ability to walk, to feel, to open one's mouth, and articulation of the tongue. These are what He gives to every man and creature with which the world survives, as it says (Psalms 33:5), “. . . the earth is full of the goodness of the L-rd.” **Otzar HaMidrashim, Alpha Beta D'Rabbi Akiva**

(2) דל"ת, ד"ל. אמר הקב"ה דברי לעולם, . . . ואין דבר אלא מלאך הרופא שנאמר ישלח דברו וירפאם (שם /תהלים/ ק"ז) . ד"א אין דבר אלא לשון נבואה שנאמר וישם ד' דבר בפי בלעם (פ' בלק). ד"א אין דבר אלא לשון מצוה שנאמר דבר שלח ד' ביעקב ונפל בישראל (ישעיה ט'). . . דבר אחר דל"ד, אמר הקב"ה דברתי להקים דל, דל להקים דברתי. מפני שבני אדם שונאים לדל ואין מי שאוהב לדל אלא אני בלבד. ובני אדם מבזים לדל ואין נשמעים דברי חכמת דל שנאמר וחכמת המסכן בזויה וגו' (קהלת ט'). ואני בעצמי משגב לדל שנאמר ויהי ד' משגב לדרך משגב לעתות בצרה (תהלים ט'). . . דבר אחר מפני מה דל"ת נותן פניו כלפי ה"א? מפני שכל מי שהוא דל בעוה"ז עשיר הוא לעוה"ב כגון ישראל מפני שהם עוסקים במצות; עשיר בעוה"ז דל הוא בעוה"ב כגון או"ה ורשעים שאינם עוסקים במצות ועשירים בעוה"ז, לפי שהקב"ה נותן להם שכרם בעוה"ז . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Daleth [or] Dal: The Holy One, blessed be He, said: **ד** Divorei **ל** L'Olam (My words are forever). . . . *Davar* (word) refers to a healing angel . . . Another explanation: *Davar* (word) is an expression referring to prophecy . . . Another explanation: *Davar* (word) is an expression referring to a commandment . . . Another interpretation of the letter is **Daled:** The Holy One, blessed be He said: **ד** Dibarti **ל** L'hakim **ד** Dal (I have spoken in order to raise up the impoverished). This is because people [tend to] hate the impoverished and, with the exception of Myself, there is no one else who loves him. . . . Another explanation: Why is it that the *dalet* turns its face away towards the *hei*? This is because anyone who is impoverished in this world is affluent in the next world. For instance Israel, for they occupy themselves with *mitzvos*. Those who are affluent in this world, are impoverished in the next world. For instance the other nations and the evil [of Israel] who are not occupied with *mitzvos* experience affluence in this world in order that the Holy One, blessed be He, give them their reward in this world. . . . **Ibid.**

(3) גימ"ל דל"ת – גמול דלים, מאי טעמא פשוטה כרעיה דגימ"ל לגבי דל"ת – שכן דרכו של גומל חסדים לרוץ אחר דלים. ומאי טעמא פשוטה כרעיה דדל"ת לגבי גימ"ל – דלימציה ליה נפשיה. ומאי טעמא מהדר אפיה דדל"ת מגימ"ל – דליתן ליה בצניעה, כי היכי דלא ליכסיף מיניה. שבת קד.

Gimmel Daleth, show kindness to the poor [Gemol Dallim]. Why is the foot of the Gimmel stretched toward the Daleth? Because it is fitting for the benevolent to run after [seek out] the poor. And why is the roof of the Daleth stretched out toward the Gimmel? Because he [the poor] must make himself available to him. And why is the face of the Daleth turned away from the Gimmel? Because he must give him [help] in secret, lest he be ashamed of him. **Shabbos 104a**

C.

(1) ה"א, אין ה"א אלא שמו של הקב"ה המפורש שבו נברא העולם כלו, שנאמר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא בה' – בראם. . . . מכאן אתה למד שלא היתה יגיעה מלפני הקב"ה לא במעשה בראשית של עולם הזה ולא במעשה אחרית של עולם הבא, שלא בראו אלא בדבר שאין בו ממש בה"א. . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Hei: Hei represents the special name of the Holy One, blessed be He, through which He created the entire world, as it says (Gen. 2:4), “These are the generations of the heavens and of the earth when they were created (*bihibaram*).” Don’t read it, “*bihibaram*” but rather “*biheibaram*” (He created it by using the *hei*). . . . From here you can infer that there was no effort expended by the Holy One, blessed be He, in creating this world or the final world to come, for they were only created with an ethereal essence, the **hei**. **Otzar HaMidrashim, Alpha Beta D’Rabbi Akiva**

(2) ו"ן חותמות של הקב"ה שבהן נחתמו כל שמות המפורשים שעל כסא הכבוד שנאמר זה שמי לעולם וזה זכרי לדור ודור. זה שמי לעולם אלו שמות המפורשים, וזה זכרי לדור ודור אלו חותמות השם. שכל שם ושם שבמרכבה יש לו חותם ויש לו כנוי והקב"ה יושב על כסא אש וסביב סביב לו כעמודי אש שמות המפורשים. . . . אוצר המדרשים, אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Vav: [Vov represents] the seals (endings) of the Holy One, blessed be He, through which all of the explicit Names which are above the Throne of Glory, are sealed, as it says (Exodus 3:15), “This is My Name forever, and this is My remembrance for every generation.” “This is My Name forever” refers to the explicit Names [of G-d]. “And this is My remembrance for every generation.” refers to the seals of the Name. For every single Name associated with the [Divine] Chariot has a seal (ending) and has a substitute Name. And the Holy One, blessed be He, sits on a throne of fire and all around Him in columns of fire are the explicit Names . . . **Ibid.**

(3) ה"ן – זה שמו של הקדוש ברוך הוא. שבת קד.

Hei-Vav: This is the Name of the Holy One, blessed be He. **Shabbos 104a**

כמו אני והו (סוכה מה, א) , שמות הם. רש"י שם

This is similar to: *Ani V’Ho* [said by the Hoshanos - Sukkah 45a] which are Divine Names. **Rashi ibid.**

D.

(1) זי"ן, זה שמו של הקב"ה שהוא זן ומפרנס כל יצורי כפיו בכל יום ויום מקרני ראמים ועד ביצי כנים שנאמר מפרי מעשיך תשבע הארץ (תהלים ק"ד), ואומר פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון (תהלים קמ"ה). . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Zayin: This is the Name of the Holy One, blessed be He, who provides daily food and other needs for all His handiworks, from the horns of the *r'eim* to the eggs of the lice, as it says (Psalms 104:13), "From the fruits of Your labor You satisfy the earth." And [in addition] it says (Psalms 145:15), "You open Your hand and satisfy the desire of every living thing." **Otzar HaMidrashim, Alpha Beta D'Rabbi Akiva**

(2) חי"ת, אל תקרי חית אלא חטא, מפני שחטא נחשב להם לרשעי ישראל כצדקה בשעה שהם רואין פני גיהנם ומקבלים בעצמם דינה של גיהנם. וכיון שמעלין אותם וחוזרין בתשובה לפני הקב"ה מיד מתקבלין לפני שכינה כצדיקים וחסידים שלא חטאו מעולם ומקבלים שכר על כל חטא שהיה בידם כצדקה, שנאמר ובשוב רשע מרשעתו אשר עשה ויעש משפט וצדקה עליהם חיה יחיה (יחזקאל י"ח), בהן יחיה לא נאמר אלא עליהם מלמד שעליהם הוא יחיה עם הצדיקים והחסידים ותמימים וישרים ובעלי צדקה וגומלי חסדים ובעלי תורה ואנשי אמונה לעולם הבא. ולא עוד אלא שמעלין אותם ומושיבין אותם בישיבה אצל השכינה, מפני ששברו את לבם בתשובה לפני הקב"ה שנאמר קרוב ד' לנשברי לב (תהלים ל"ד). אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Cheth: Don't pronounce it as Cheth but rather as Chett (sin). This is because the sin of the evil of Israel [and their subsequent punishment] is considered as a form of charity. When they see the opening of Gehinnom, the evil accept upon themselves the judgment of Gehinnom and as soon as they are elevated, they return in repentance before the Holy One, blessed be He. They are immediately accepted before the Divine Presence as *tzaddikim* and *chasideim* who never sinned and receive reward for every sin [which they suffered and repented] as an act of charity . . . for they subjugated (lit. broke) their hearts before the Holy One, blessed be He, as it says (Psalms 34:19), "The Lord is near to the broken hearted, and saves those of a contrite spirit." **Ibid.**

(3) טי"ת, אל תקרי טית אלא טיט, ומהו טיט זה טיט שבידו של הקב"ה שנאמר הנה כחומר ביד היוצר (ירמיה י"ח), שכל העולם כלו לא נברא אלא הימנו ולבסוף עתידים כלם שחוזרים לטיט שנאמר הכל הולך אל מקום אחד, הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר (קהלת ג'). אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Teth: Don't pronounce it as Teth but rather as Titt (mud or clay). What kind of titt are we referring to? This is the titt that is in the hand of the Holy One, blessed be He, as it says (Jeremiah 18:6), "Behold, as the clay is in the potter's hand, so are you in My hand, O house of Israel." For the entire world was only created from it and they are all destined to return to clay, as it says (Ecclesiastes 3:20), "All go to one place; all are from the dust, and all turn to dust again." **Ibid.**

(4) יו"ד, אל תקרי יוד אלא יד, מלמד שזהו יד ושם טוב שעתיד הקב"ה ליתן להם לצדיקים לעוה"ב בירושלם ובבית המקדש שנאמר ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב וגו' (ישעיה נ"ו), ואין ביתי אלא ביהמ"ק שנאמר כי ביתי בית תפלה (ישעיהו נ"ו), ואין חומות אלא ירושלם שנאמר על חומותיך ירושלם וגו' (ישעיהו ס"ב), ואין יד אלא מנות

שנאמר חמש ידות (פ' מקץ). ומהו יד? מלמד שעתיד הקב"ה לקרות לכל הצדיקים בשמם ונותן להם כוס של סם חיים בידם כדי שיהיו חיים וקיימים לעולמים, ומהו שם? מלמד שעתיד הקב"ה לגלות שם המפורש לכל הצדיקים לעוה"ב השם שנבראים בו שמם החדשים וארץ החדשה כדי שיהיו כולם יכולים לבראות עולם חדש, שנאמר שם עולם אתן לו אשר לא יכרת (ישעיה נ"ו), ומנין שזה שם המפורש? נאמר כאן שם עולם ונאמר להלן זה שמי לעולם, מה להלן שם המפורש אף כאן שם המפורש. . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Yud: Don't pronounce it Yud but rather Yad (hand). This teaches us that this is the memorial (literally hand) and good name that the Holy One, blessed be He, is destined to give to the *tzaddikim* (righteous ones) in the World to Come in *Yerushalayim* (Jerusalem) and the *Bais HaMikdash* (Temple), as it says (Isaiah 56:5), "And to them will I give in My house (*Bais HaMikdash*) and within My walls (*Yerushalayim*) a memorial (or portion) and a name better [than sons and of daughters; I will give them an everlasting name, that shall not be cut off]." . . . What is meant by "hand (or portion)"? This teaches us that the Holy One, blessed be He, is destined to call every *tzaddik* by name and give them a cup of life in their hand so that they will live and be established for ever. What is meant by "name"? This teaches us that the Holy One, blessed be He, is destined to reveal the explicit Name to each *tzaddik* in the World to Come, the Name through which the new Heaven and earth will be created, so that they will all be able to create a new world . . . **Ibid.**

(5) כ"ף זה כף שבועה, כ"ף שהוא מכה זו על גב זו בשמחה רבה בסעודתן של צדיקים לעוה"ב ועומד ומרקד לפניהם בסעודה וכל צדיק וצדיק מהלכת עמו שכינה ברבוי רבבות מלאכי השרת ועמודי ברק סביב להן ונצוצין של זוהר מוקפות להן וזוקקי זיו מבהיקים את פניהם וזיקי אור מקריין את עפעפיהם. . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Kaph: This is the Kaph (palm) [used in conjunction with] an oath and [also] the Kaph [palm] which is used to clap with great joy at the banquet for the *tzaddikim* in the World to Come . . . **Ibid.**

(6) למ"ד, אל תקרי למד אלא לב מביין דעת. . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Lamed: Don't pronounce this Lamed but rather ל Lev מ Maivin ד Daas (the heart understands knowledge). . . . **Ibid**

(7) ז"ח ט"י כ"ל – ואם אתה עושה כן, הקדוש ברוך הוא זן אותך, וזן אותך, ומטיב לך, ונותן לך ירושה, וקושר לך בתר לעולם הבא. שבת דף קד.

Zayin, Cheth, Teth, Yud, Kaf, Lamed: [this sequence teaches,] and if you do this, the Holy One, blessed be He, will sustain ז[Zan-Zayin] you, be gracious ח[Cheth-Cheth] unto you, show goodness ט[Meitiv-Teth] to you, give you a heritage י[Yerushah-Yud], and bind a crown ל[L'Olam Haba-Lamed].
Shabbos 104a

E.

(1) **מ"ם**, מפני מה מ"ם קורא אותה שנים בבת אחת מפני ששניהם עומדים ברזי כסא הכבוד וכלם חקוקים בטכסי שלהבת על כסא הכבוד וקושרין בראשם כתרים של אורה, וכיון שמגיע זמן קדושה ואין הקב"ה יורד ממרום רומו ודר במרכבה, שניהם מתקרבים זה אצל זה ואומרים אימתי ירד הקב"ה ממרום רומי רומים וירד במרכבה ואנו נראה מראה דמות פניו ונאמר שירה לפניו? שנאמר מתי אבא ואראה פני א-להים (תהלים מ"ב). ומהו מתי אבוא, מלמד שלא אמרה רוח הקדש דבר זה אלא כנגד אותה שעה שאומרים אותיות שבמרכבה קודם שתבא שכינה ותרד על כסא מרכבה מתי יבא הקב"ה וישב על כסא הכבוד ונקבל את פניו בשמחה ובשירות. וכיון שבא הקב"ה וירד במרכבה כל שרי המרכבה וכל החיות שבמרכבה וכל אותיות שבמרכבה מקדימים בשירות להקבילו. אף מ' וס' שבמרכבה מקבלים פני שכינה באותה שעה בשירי עוז ומלכות ופותחים את פיהם ואומרים שירה. ומה שיר שהם אומרים? מ"ם פתוחה אומרת מלכותך מלכות כל עולמים, ומ"ם סתומה אומרת וממשלתך בכל דור ודור. מה עושה הקב"ה באותה שעה, תופש כל האותיות שבמרכבה ומחבקן ומנשקן וקושר להם שני כתרים לכל אחד ואחד, כתר של מלכות וכתר של כבוד, ואף מ"ם פתוחה ומ"ם סתומה תופסן הקב"ה בידו ומחבקן ומנשקן וקושר להם שני כתרים. למ"ם פתוחה אחד של מלוכה ואחד של כבוד, למ"ם סתומה אחד של ממשלה ואחד של תפארת. . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Mem: Why does the Mem have two forms at once? Because they both stand in the supernal mystery of the Throne of Glory and they are both engraved in a fiery surface on the Throne of Glory and tied to them on either side are crowns of light . . . What song do they sing? The open Mem says (Psalms 145:13), "Your (**malchuscha**) kingdom is an everlasting kingdom." The closed Mem says (Ibid.), "and your dominion (**memshalticha**) endures throughout all generations." . . . **Otzar HaMidrashim, Alpha Beta D'Rabbi Akiva**

(2) **נו"ן**, מפני מה אחד רובץ ואחד זקוף ועומד? מפני שנבראת בו נשמה לבריות, שכל נשמה ונשמה פעם שהיא רובצת פעם שהיא זקופה. בזמן שאדם רובץ נפשו רובצת ובזמן שאדם זקוף נפשו זקופת, שנאמר נר ד' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן (משלי כ'). . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Nun: Why is one form [of the Nun] crouching and the other form standing upright? This is because souls (**neshama**) were created for humanity and every soul is at times crouching and at other times standing upright. When a person is crouching, his soul is also crouching and when a person is upright, so too is his soul, as it says (Proverbs 20:27), "The soul of man is the candle of the L-rd, searching all the inward parts of the body (lit. abdomen)." **Ibid.**

(3) **מ"ם** פתוחה מ"ם סתומה – מאמר פתוח מאמר סתום, **נו"ן** כפופה **נו"ן** פשוטה – נאמן כפוף נאמן פשוט. שבת דף קד.

The open **מ Mem** and the closed **ם Mem** [denote] open teaching [Ma'amar] and closed [esoteric] teaching. The bent **נ Nun** and the straight **ן Nun**: the faithful [Ne'eman] if bent [humble], [will ultimately be] the faithful, straightened. **Shabbos 104a**

(4) מאמר פתוח ומאמר סתום – יש דברים שנתן רשות לדורשן, ויש שאתה מצווה לסותמן, כגון מעשה מרכבה. נאמן כפוף – אדם כשר צריך להיות כפוף ועניו, וסופו להיות פשוט וזקוף לעולם הבא. רש"י שם

Open teaching and closed teaching: There are things that one is given permission to expound upon and there are things that one is commanded to keep closed, for instance *Maaseh Merkava* (the acts of the Divine Throne). **The bent Nun:** A righteous person needs to be bent and humble. The end will be that he will be straightened and upright in the World to Come. **Rashi ibid.**

F.

(1) סמ"ך, אל תקרי סמך אלא סומך מך, זה הקב"ה שהוא סומך מכים ונופלים שנאמר סומך ד' לכל הנופלים (תהלים קמ"ה), סומך עליונים וסומך תחתונים סומך העוה"ז וסומך העוה"ב. ד"א סמ"ך זו ירושלם שהרי סמוך לה הרים ומקיפים לה גבעות, הרים כנגד אבות וגבעות כנגד אמהות, שנאמר ירושלם הרים סביב לה וגו' (תהלים קכ"ה). – ד"א סמ"ך זה משכן שעשה משה וישראל במדבר שהיו סומכים לו ד' מחנות שבטי ישראל שנאמר דגל מחנה ראובן תימנה, דגל מחנה דן צפונה, דגל מחנה יהודה מזרחה, דגל מחנה אפרים ימה (פ' במדבר). – ד"א סמ"ך זה בית המקדש ששכינה בתוכו וסמוך לו סביב מלך וכהן גדול כהנים לויים וישראל כנגד ד' רוחותיו כבמדבר שהיו סמוכין לו ד' מחנות שבטי ישראל שנאמר דגל מחנה ראובן תימנה דגל מחנה דן צפונה וכו'. ד"א סמ"ך זו התורה שסביב סמוך לה הנביאים וכתובים משנה מדרש הלכות ואגדות ושמועות ותוספות . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Samech: Don't pronounce it Samech but rather Somech Moch (He who supports the downtrodden). This is referring to the Holy One, blessed be He, who supports the wounded and falling, as it says (Psalms 145:14), "The L-rd upholds all who fall, and raises up all those who are bowed down." He supports the upper worlds and supports the lower worlds. He supports this world and the next . . . **Otzar HaMidrashim, Alpha Beta D'Rabbi Akiva**

(2) עי"ן, לא נאמר אלא עין של תורה שהיא עין לכל עין, והיא אורה לכל אור, והיא חכמה לכל חכמה, והיא בינה לכל נבונים, והיא מדע לכל יודעים, והיא חיים למחזיקים בה וכו'. . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Eyin: This was only said in regards to the eye (Eyin) of the Torah which contains the eye of all eyes. It contains the light of all light and the wisdom of all wisdom and the understanding of all people of understanding and the knowledge of all knowledgeable people. It provides life for all who grasp it . . . **Ibid.**

(3) ס"ע – סמוך עניים, לישנא אחרינא – סימנין עשה בתורה וקנה אותה. שבת קד.

Samech Eyin: support ס [Semach] the poor ע [Aniyyim]. Another interpretation: devise ע [Aseh] mnemonics ס [Simanin] in the Torah and [thus] acquire [memorize] it. **Shabbos 104a**

G.

(1) פ"י (פ"א), אל תקרי פ"י אלא פה ואין פה אלא משה שנאמר כי כבד פה וכבד לשון אנכי (פ' שמות), מלמד שבאותה שעה אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע יודע אני בעצמי שאתה א-לוה לכל באי עולם לא בראת את העולם אלא לכבודך ולא עשית בריה אלא ליקרך ולא בראת אדם אלא כדי לחלוק לך כבוד שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתי (ישעיה מ"ג). . . וכל אבר ואבר שבראת באדם לא בראת אותו לבטלה, . . . עכשיו תן לי דיבור להשתמש בהן בפה ובלשון! משיב הקב"ה ואמר לו משה משה! מי שם פה לאדם הראשון, שנאמר ויאמר ד' אליו מי שם פה לאדם (שמות ד'), אני הוא ששמתני פה ולשון לאדה"ר שהפקדתיו על כל באי עולם כפקיד להפקיד כל בריות שבעולם ולקרוא כל אחד ואחד בשמו ולשום שמות לכל בריה ובריה שנאמר וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו (פ' בראשית). אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Pei: Don't pronounce it Pei but rather Peh (mouth). . . . I am the One Who placed a mouth and tongue in Adam HaRishon (the first man), for I placed him in charge of all of the world as one places an officer in charge, to take care of the life forms of the world and to call each of them by their name and to give names to each and every creature, as it says (Genesis 2:19), ". . . whatever Adam called every living creature, that was its name."

Otzar HaMidrashim, Alpha Beta D'Rabbi Akiva

(2) צד"י אל תקרי צד"י אלא צדק, זה צדקו של הקב"ה שהוא עושה עם בשר ודם, . . . ובשביל שאמר משה כי כבד פה וכבד לשון אנכי ולא איש דברים אנכי זכה שאמר לו הקב"ה לא כן עבדי משה פה אל פה אדבר בו (פ' בהעלותך) וזכה שאמר אלה הדברים. ובשביל שאמר משה ואנחנו מה (פ' קרח) זכה שאמר לו הקב"ה אתה אומר כי כבד פה וכבד לשון אנכי חייך אני נותן לך פתחון פה ומענה לשון יותר מכל באי עולם. שכל חדרי תורה וכל גנוזי חכמה שיש לי במרום לא יראו אלא על ידיך שנאמר ואנכי אהיה עם פיך והורתך . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Tzaddi: Don't pronounce it *tzaddi* but rather *tzeddek* (righteousness or justice). This is referring to the righteousness and justness of the Holy One, blessed be He, in his dealings with flesh and blood. . . . Because Moshe said (Exodus 4:10, "I am slow of speech, and of a slow tongue," and "I am not eloquent," he merited that the Holy One, blessed be He, said regarding him (Numbers 12:8), "With him I speak mouth to mouth, manifestly," . . .

Ibid.

(3) פ' כפופה פ' פשוטה – פה פתוח פה סתום, צד"י כפופה וצד"י פשוטה – צדיק כפוף צדיק פשוט. היינו נאמן כפוף נאמן פשוט! – הוסיף לך הכתוב כפיפה על כפיפתו, מכאן שנתנה התורה במנוח ראש. שבת קד.

The bent פ Pei and the straight פ Pei [intimate] an open mouth [peh], a closed mouth. A bent צ Tzaddi and a straight צ Tzaddi: the righteous [tzaddik] is bent [in this world]; the righteous is straightened [in the next world]. But that is identical with the נ faithful bent [and] the נ faithful straightened? Scripture added humility to his humility; hence [we learn that] the Torah was given under great submissiveness. **Shabbath 104a**

(4) פה פתוח – בשעת המכנסים פזר. פה סתום – בשעת המפזרים כנס, אם יש גדול ממך. במנוד ראש – ברתת וענוה יתירה. רש"י שם

An open mouth [peh]: At a time when others are not disseminating Torah, you should disseminate it. **A closed mouth:** At a time when others are disseminating Torah, you should keep your Torah knowledge to yourself, provided that there is someone greater than you who is teaching. **Great submissiveness:** With trembling and abundant humility. **Rashi, ibid.**

H.

(1) קו"ף, זה משה אבי החכמים אבי כל הנביאים, אבי כל החכמים שהקיף לפני פרעה כל דברי חכמה וכל דברי בינה וכל דברי ערמה וכל דברי דעה וכל דברי השכל בשבעים לשון. . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Kuf: This is referring to Moshe, the father of the wise and the father of all of the prophets. The father of all of the wise, for he presented before Pharaoh a comprehensive (surrounded - *hikif*) synopsis of all of the [world's] wisdom, understanding, cunning, knowledge, and intellect, in seventy languages. . . . **Otzar HaMidrashim, Alpha Beta D'Rabbi Akiva**

(2) רי"ש, ראש, זה הקב"ה שהוא ראש לכל העולם וסופו והוא קורא דורות ראשונים ודורות אחרונים שנאמר מי פעל ועשה קורא הדורות מראש וגו' (ישעיה מ"א) . . . ד"א רי"ש אין ריש אלא דברו של הקב"ה שנקרא ראש שבו ברא הקב"ה שבעה רקיעים וכל פמלייא שלו. ומנין שדברו נקרא ראש, שנאמר ראש דברך אמת (תהלים קי"ט) . . . ד"א רי"ש אין ריש אלא מגדל שבנו בני דור הפלגה שראשו מגיע לשמים שנאמר הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים (פ' נח). באותה שעה אמרו בני דור הפלגה לא שוטים היו בני המבול שאמרו לבוראם סור ממנו עד שהמטיר עליהם מי המבול ארבעים יום וארבעים לילה ואיבדן מן העולם שנאמר קל הוא על פני המים (איוב כ"ד), אבל אנו נבנה מגדל מהארץ עד לרקיע ונשב בתוכו כמלאכי השרת ונקח קרדומות בידינו ונבקיע הרקיע ויזובו המים העליונים למטה אצל המים התחתונים כדי שלא יעשה בנו כשם שעשה בבני דור המבול. באותה שעה נתחלקו בני דור הפלגה לשלש כתות, אחת אומרת נבנה מגדל מן הארץ עד לרקיע ונשב בתוכו כמלאכי השרת כדי שיהיו מושבנו בעליונים ובתחתונים, וכת שניה אומרת נבנה מגדל מהארץ עד לרקיע ונעשה לנו שם ואין שם אלא ע"ז שנאמר ושם אלהים אחרים לא תזכירו (משפטים), וכת שלישית אומרת נבנה לנו מגדל מהארץ לרקיע ונחתוך השמים ושמי השמים חתיכות חתיכות ונעשה מלחמה עם הקב"ה ולא נניחנו במקומו. כת האומרת נעלה לרקיע ונשב שם כמלאכי השרת עליהם הכתוב אומר וירד ד' לראות את העיר ואת המגדל, וכת האומרת נעלה ונעבוד שם ע"ז עליהם הכתוב אומר הבה נרדה ונבלה שם שפתם, וכת האומרת נעשה מלחמה עליהם הכתוב אומר ויפך ד' אותם משם. . . . ד"א ריש אין ריש אלא ישראל שנתן הקב"ה ראש לכל האומות שנאמר ונתנך ד' לראש ולא לזנב (פ' תבוא). אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Reish: This means Rosh (head). This refers to the Holy One, blessed be He, who is the head (beginning) of the entire of world and its end. . . . Another explanation of Reish is that it is referring to the Tower of Babel which was built by the generation of the separation (*dor haflaga*) whose top (rosh) was in the heavens, as it says (Genesis 11:4),

“And they said, Come, let us build us a city and a tower, whose top may reach to heaven.” At that time the members of the generation of the separation said, “Weren’t those who died in the Mabul (Deluge) idiots! For they said to their Creator (Job 21:14), “Depart from us,” and He caused the waters of the Deluge to rain upon them for forty days and forty nights and destroyed them from the world, as it says (Job 24:18), “He was swift upon the waters; their portion is cursed in the earth.” We, however, will build a tower that will stretch from heaven to earth and we will dwell within it like ministering angels and we will take axes in our hands and we will split open the *rakia* and the higher waters will drain down towards the lower waters in order that He not do to us as He did to the members of the generation of the Deluge (*dor hamabul*). At that time, the members of the generation of the separation (*dor haflaga*) split into three groups. One of them said: Let us build a tower that will stretch from heaven to earth and we will dwell within it like ministering angels in order that we dwell in the higher and lower [regions]. The second group said: Let us build a tower that will stretch from the earth to the heaven and we will make for ourselves a name. The term “name” is referring to idolatry as it says (Exodus 23:13), “. . . and make no mention of the name of other gods.” The third group said: Let us build a tower that will stretch from the earth to the heaven and we will cut the lower heavens and the upper heavens into small pieces and we will wage war against the Holy One, blessed be He, and we will not let Him remain in his place. Regarding the group that said: Let us go up to the heaven and dwell there like the ministering angels, Scripture said (Genesis 11:5), “And the L-rd came down to see the city and the tower . . .” Regarding the group that said: Let us go up and serve idols, Scripture said (Ibid. 11:7), “Come, let us go down, and there confuse their language, that they may not understand one another’s speech.” Regarding the group that said: Let us wage war, Scripture says (Ibid. 11:8), “So the L-rd scattered them abroad from there upon the face of all the earth.” . . . Another explanation: Reish is referring to Israel which the Holy One, blessed be He, placed at the head of the all of the nations, as it says (Deuteronomy 28:13), “And the L-rd shall make you the head, and not the tail.” **Ibid.**

3) קו"ף – קדוש, רי"ש – רשע. מאי טעמא מהדר אפיה דקו"ף מרי"ש? אמר הקדוש ברוך הוא: אין אני יכול להסתכל ברשע. ומאי טעמא מהדר תגיה דקו"ף לגבי רי"ש – אמר הקדוש ברוך הוא: אם חוזר בו אני קושר לו כתר כמותי. ומאי טעמא כרעיה דקו"ף תלויה – דאי הדר ביה ליעייל. וליעול בהך? מסייע ליה לריש לקיש, דאמר ריש לקיש: מאי דכתיב (משלי ג) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן, בא ליטמא – פותחין לו, בא ליטהר – מסייעים אותו. שבת קד.

Kuf [stands for] Kadosh [holy]; **Resh** [for] Rasha [wicked]: why is the face of the Kuf averted from, the Resh? The Holy One, blessed be He, said: I cannot look at the wicked. And why is the crown of the Kuf turned toward the Resh? The Holy One, blessed be He, says: If he repents, I will bind a crown on him like Mine. And why is the foot of the Kuf suspended? [To show] that if he repents, he can enter and be brought in [to God's favor] through this [opening]. This supports Resh Lakish, for Resh Lakish said: What is meant by (Proverbs 3:34), “Surely He scorns the scorers, But he gives grace unto the lowly”? If one comes to defile himself, he is given an opening; if one comes to purify himself, he is helped. **Shabbos 104a**

I.

(1) שי"ן, זה שיניהם של רשעים גמורים שעתיד הקב"ה לשוברן של פעמים, אחת בעולם הזה ואחת לימות המשיח ואחת לעולם הבא. כשם ששי"ן זה יש לו ג' ענפים כך משבר הקב"ה שיניהם של רשעים של פעמים . . . ד"א שי"ן, שלשה ענפין כנגד שלשה עולמות שאדם דר בהן, עוה"ז וימות המשיח ועוה"ב. ד"א כנגד רוח ונשמה וגוף שאדם תלוי בהן. ד"א כנגד שלש קדושות שבעולם ואלו הן קדושת הקב"ה קדושת שבת וקדושת ישראל, קדושת הקב"ה מנין שנאמר ואתה קדוש (תהלים כ"ב), קדושת שבת מנין שנאמר ושמרתם את השבת כי קדוש הוא (פ' תשא), קדושת ישראל מנין שנאמר קדש ישראל לד' ראשית תבואתה (ירמיה ב'). אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Shin: This refers to the teeth of those that are absolutely wicked which the Holy One, blessed be He, will break on three occasions. The first in this world. The second is at the time of Moshiach. And the third is in the World to Come. Just as the Shin has three branches so too will the Holy One, blessed be He, break the teeth of the wicked on three occasions. . . . Another explanation: The three branches correspond to the three worlds within which a person dwells, i.e. this world, the time of Moshiach and the Next World. Another explanation: They correspond to the *ruach*, *neshama*, and body upon which a person's life is dependent. . . . **Otzar HaMidrashim, Alpha Beta D'Rabbi Akiva**

(2) תי"ן אל תקרי תיו אלא תאו, זו תאותו של בשר ודם שהוא מתאוה בעוה"ז בכל יום ויום לכל דבר, . . . אוצר המדרשים, מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא.

Tav: Don't pronounce it tav but rather taav. This is the desire (*tava*) of flesh and blood which desires every single day everything in this world. . . . **Ibid.**

(3) שי"ן – שקר, תי"ן – אמת. מאי טעמא שקר מקרבן מיליה, אמת מרחקא מיליה? שיקרא – שכיח, קושטא – לא שכיח, ומאי טעמא שיקרא אחדא כרעיה קאי, ואמת מלבן לבוניה? – קושטא – קאי, שיקרא – לא קאי. שבת קד.

Shin [stands for] **sheker** [falsehood]; **Tav** [for] **emeth** [truth]: why are the letters of sheker close together, whilst those of emeth are far apart? Falsehood is frequent, truth is rare. And why does falsehood [stand] on one foot, while truth has a brick-like foundation? Truth can stand, falsehood cannot stand. **Shabbos 104a**